

Etos policjanta jako nośnik wartości i idei

podkom. Anna Witkowska
st. asp. Katarzyna Orzeł-Tobiczyk
Zakład Służby Kryminalnej

Etos policjanta jako nośnik wartości i idei

Katowice 2023

Nadzór merytoryczny:
mł. insp. Violetta Grudzień

Redakcja, korekta, skład:
Paweł Mięsiak

© Szkoła Policji w Katowicach, Katowice 2023. Pewne prawa zastrzeżone.

Niniejsza publikacja w całości stanowi materiał dydaktyczny Szkoły Policji w Katowicach. Publikacja dostępna jest na licencji:
Creative Commons – Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Na tych samych warunkach (CC-BY-NC-SA) 4.0 Polska.

Postanowienia licencji są dostępne pod adresem:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.pl>

Spis treści

Wstęp	4
1. Podstawowe pojęcia związane etosem policjanta	5
2. Test psychologiczny jako miernik doboru kandydatów do służby w Policji pod kątem przyszłej etyki zawodowej	11
3. Rota ślubowania jako gwarancja wywiązywania się z powinności	17
4. Etyka zawodowa policjanta	18
Zakończenie	25
Bibliografia	26

Państwo, które chce zapewnić swojemu społeczeństwu suwerenność i szeroko rozumiane bezpieczeństwo musi posiadać wydolny i sprawny aparat władzy państwowej. W Polsce najliczniejszą umundurowaną i uzbrojoną formacją mającą obowiązek dbania o bezpieczeństwo państwa i jego obywateli jest Policja. Społeczeństwo przechodzi w dobie XXI wieku szybkie zmiany zarówno pod kątem kulturowym, jak i rozwoju globalizacji. Z jednej strony stawia to przed państwem coraz większe wymagania co do właściwego doboru i selekcji kandydatów do pełnienia służby na rzecz społeczeństwa, z drugiej strony napawa obawą czy proces rekrutacji i następnie pełniący służbę funkcjonariusze posiadają właściwy etos i kierują się w swym postępowaniu odpowiednimi wartościami etycznymi.

W niniejszej pracy omówiono zagadnienia związane z etosem policjanta, wartościami etycznymi, którymi powinien się kierować funkcjonariusz zarówno w swoim życiu prywatnym, jak i służbie społeczeństwu. Opisane zostały etap rekrutacji stanowiące badania psychologiczne kandydatów do służby w Policji, jako czynnik wpływający na selektywność pretendenców pod kątem ich przydatności do służby. W trzecim rozdziale poddano analizie tekst roty ślubowania, jako przysięgi składanej świadomie przez każdego funkcjonariusza stanowiącej niejako moralne zapewnienie, jakiemu celowi przyświeca służba w Policji. Omawianą tematykę odniesiono również do Zarządzenia nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 roku w sprawie zasad etyki zawodowej policjanta, które w swej treści ma na uwadze problematykę moralną związaną z pełnieniem przez funkcjonariuszy służby wobec społeczeństwa.

Rozdział 1.

Podstawowe pojęcia związane etosem policjanta

Etos to styl życia wynikający z ludzkich zachowań, wykreowany przez społeczności i stanowiący jasno znormalizowane i zhierarchizowane idee oraz wartości, które jednocześnie znacząco wpływają na procesy społeczne. Z kolei często mylona z tym pojęciem etyka dotyczy kwestii rozważań teoretycznych na temat tworzenia się zbiorów nakazów moralności w danych społecznościach. Stanowi ona rozważania na temat tego, w jaki sposób zarówno moralność, jak i jej brak wpływa na poszczególne jednostki, a także na grupy i społeczności¹.

Omawiając tematykę wartości i idei jakimi powinien kierować się policjant w swoim postępowaniu należy nawiązać do moralności. Dla zachowania swoistego rodzaju kontroli systemów społecznych zarówno obyczajowych, moralnych, czy też prawnych istotne znaczenie mają tutaj normy. Stanowią one ogóle stwierdzenia, które w większym lub mniejszym stopniu akceptowalne są przez społeczeństwa. Można dokonać różnego podziału norm, z reguły jednak przybierają one formę zakazu, jak np.: nie zabijaj, nie cudzołóż, nie kradnij, czy też nakazu, jak: należy być prawdomównym lub powinno się pomagać słabszym².

Zakres ogólnie przyjętych norm społecznych może być odmienny w zależności od danej zbiorowości i panujących w niej wartości. Te z kolei budowane są na przestrzeni minionych wieków, których dzieje i losy spowodowały ukształtowanie się etycznego wymiaru zjawisk społecznych. Przestrzeganie ich przez obywateli danych społeczności nie wynika z niczego innego, jak z przekonania o ich słuszności, natomiast ich nieprzestrzeganie może skutkować sankcją wywołaną presją społeczną oraz wewnętrznymi wyrzutami sumienia zależnymi od indywidualnej wrażliwości jednostki. Poczucie winy zacznie pojawiać się w momencie gdy jednostka uświadomi sobie, że ogólnie przyjęte zinternalizowane wartości i normy są rozbieżne od jego postępowania. Ta kwestia właśnie ich pochwalania, czy też negowania stanowi dylemat ocenny. Znany polski filozof oraz twórca etyki niezależnej Tadeusz Kotarbiński w swoich dziełach zajmował się refleksją na temat godnego życia. Szukał odpowiedzi na pytania co trzeba czynić a czego nie czynić, aby być porządnym i zacnym człowiekiem³. W jego poglądach istotne było, aby nie rozpatrywać zachowań ludzkich przez

¹ M. Ossowska, *Etos rycerski i jego odmiany*, Warszawa 1986, s. 5-6.

² A. Pawłowski, *Wybrane zagadnienia etyki Policji*, red. J. Czerniakiewicz, Szczytno 1995, s. 22.

³ T. Kotarbiński, *Medytacje o życiu godziwym*, Warszawa 1957, s. 183.

pryzmat etyki normatywnej, gdzie formułuje się i określa gotowe i pożądane sposoby zachowań, a postępowanie zgodne z nimi ma być drogowskazem dla rozwikłania dyalematów moralnych. Nie ma również opierać się na etyce deskryptywnej stanowiącej etologie powstawania różnych systemów etycznych ukształtowanych na przestrzeni dziejów i uznawanych przez różne społeczności. Etyka niezależna miała stanowić swoistego rodzaju kompas dla człowieka, dzięki któremu sam powinien on znaleźć swoją drogę wyjścia z sytuacji problemowej poprzez refleksje nad życiem etycznym i duchowym. Przymioty poruszane w etyce niezależnej określać mają ideał będący spolegliwym opiekunem, a więc takiej osoby, na której można polegać i której można zaufać. Osoba taka winna charakteryzować się następującymi cechami:

- mieć przyjazne nastawienie względem osób, które ma się pod pieczę,
- być szczerym i prawdziwym,
- posiadać silną samodyscyplinę,
- odznaczać się życzliwym sercem,
- być walecznym i pełnym inwencji,
- być empatycznym na potrzeby innych osób,
- mieć chęć niesienia pomocy potrzebującym,
- być dzielnym i bohaterskim⁴.

Właściwym byłoby, aby posługa współczesnego policjanta uwzględniała wskazane powyżej cechy. Funkcjonariusz jako osoba posiadająca zaufanie społeczne powinien cechować się takim postępowaniem, w którym byłby w stanie wznieść się na wyżyny moralności w służbie potrzebującym. Niezmiernie ważnym czynnikiem jest, by nie dopuścić do zagłuszenia własnego głosu sumienia przez głosy innych osób przybierając ich ścieżkę jako własną. Obranie tej drogi jest zapewne łatwiejsze dla osoby stojącej na rozdrożu, gdzie musi podjąć decyzję, a upływający czas w nienaturalnie szybkim tempie i oczekiwania innych, nie ułatwiają podjęcia działań. Zatem dlaczego nie „pójść na skróty” i ułatwić sobie podejmowania decyzji oraz oszczędzić zbędnego stresu odpowiedzialności za losy innych. Nie koniecznie cudze sądy i rozwiązania są lepsze, nawet gdy w początkowej fazie, dają możliwość pozornego zmierzenia się z problemem, ostatecznie mogą powodować liczne zranienia, które są w stanie uwidocznic się nawet wiele lat później. Celem jest nie szybkie i łatwe rozwiązanie konfliktu, a rzetelne i sumienne zainteresowanie się problemem, wysłuchanie i zrealizowanie swojej powinności wobec ludzi potrzebujących pomocy. Pojęcie dobra i zła od wieków było tematem zainteresowań rozpatrywanym na różnych gruntach bądź to klerikalnym, psychologicznym, ideologicznym czy też socjologicznym. Zatem zamiast

⁴ A. Dominowska, *Wybrane zagadnienia etyki Policji*, red. J. Czerniakiewicz, Szczytno 1995, s. 33-40.

podnosić rozważania na temat etiologii pochodzenia tych zagadnień właściwszym byłoby jednak zastanowić się nad tym dlaczego tak wiele osób w dobie dzisiejszego rozwoju i dostępu do informacji zatraciło przejrzystość kryteriów rozpoznawania dobra i zła. Od jakiegoś czasu zauważyć można również tendencje liberalizujące i relatywistyczne w zakresie poruszanej tematyki. Co za tym idzie, obserwuje się trend do bagatelizowania lub częściowej eliminacji poczucia winy, stanowiącej wynik ludzkich decyzji i niegodziwych poczynań. Coraz częściej ma miejsce usprawiedliwianie i uciszanie swojego sumienia zupełnie, jakby go nie było. Dzieje się tak, gdyż obecnie bycie uczynnym, szczerym i pomocnym nie jest modne, taka osoba nie jest uważana za znaczą, a wręcz przeciwnie za naiwną. Posiadanie zatem dylematów moralnych jest w pewnych środowiskach wyśmiewane i uważane jako słabość. Takie zjawisko świadczyć może o uznaniu, że poczucie winy stanowić może jedynie przeszkodę w dążeniu do osiągnięcia pozornego szczęścia, a to z kolei uzmysławia i przeraża, jak daleko może sięgać zniekształcenie świadomości moralnej takich osób. Czym więc jest dobro? Otóż tym, co w obecnej chwili przynosi profity. Kreuje się tu postawa braku odpowiedzialności i anarchii intelektualno-etycznej wy tłumaczenia sobie swojego złego zachowania tj.: kłamstwa, kradzieży mienia, naruszenia nietykalności cielesnej, znęcania, a to rozzuchwala do całego szeregu nieodpowiednich zachowań. U ludzi zaobserwować można idealizowanie własnych ocen i hierarchii wartości. Jednak zmienność decyzji co do swoich poglądów zdarza się dosyć często. Czasami spowodowana jest wzrostem wiedzy na dany temat, którego zagadnienie dotyczy, innym razem kierując się psychologią tłumy jednostka przybierze poglądy większości bez zastanawiania się nad ich słusnością. Kwestia ocenna stanowi swoistego rodzaju odzwierciedlenie ludzkich emocji, dotyczących określonego zachowania, zdarzenia, czy poglądów. Znacząco zauważyć można, że łatwiej jest jednak skonstatować fakty i wydać sądy dotyczące innych osób, aniżeli siebie samego. Gdy osąd ma dotyczyć samego sprawcy czynu, wtedy następuje jego liberalizacja, szukanie powodów podjęcia swojej decyzji i usprawiedliwianie. Ze względu właśnie na tę zmienność poglądów ludzie potrzebują wierzyć w coś stałego, w pewien zbiór zasad moralnych istniejących nie za sprawą wypracowanych nawyków, przyzwyczajzeń i osobistych przekonań, ale stanowiących prawdziwą i absolutną hierarchię dóbr. W związku z manipulacją myśli moralnej i ocennej ludzkich poczynań dla zapewnienia bezpieczeństwa i szeroko pojętego ładu egzystencjalnego istnieje potrzeba zapewnienia o pewnej niezmienności, niepodważalności i prawdziwości hierarchii dóbr. Dla zapewnienia więc oparcia dla tej niepodważalnej prawdy ludzie odwoływali się do egzystencji Boga, nawet pomimo wypierania się wiary w niego. Rozważając tę kwestię można powiedzieć, że w tym przypadku mamy do czynienia z zakłamaniem. Rozwijając

wskazaną egzemplifikację można stwierdzić, że dzieje się tak gdy jednostka wmawia sobie, iż posiada te walory, których w rzeczywistości nie ma. Świadczyć to może o potrzebie posiadania swoistych wartości moralnych. Z kolei szeroko występująca w społecznościach obłuda udawania przed innymi kogoś kim naprawdę nie jesteśmy świadczyć może o spostrzeganiu tych konkretnych walorów u postronnych osób, które zapewnają im estymę⁵.

Z kolei gdy chodzi o osiągnięte sukcesy, ludzie lubią przypisywać je swoim poczynaniom i zasługom, niż przypadkowi czy też zbiegowi okoliczności. Życie zmusza każdego do dokonywania ciągłych wyborów. Oceny naszych wyborów czy to dokonywanie osobiście czy też przez zewnętrznych obserwatorów przenikają się niestannie. Trudność w ocenianiu powstaje gdy wskazane postępowanie koincyduje w poglądach obserwatorów. Aby dokonać więc właściwych decyzji konieczne jest zatem przewartościowanie możliwych rozwiązań i zhierarchizowanie ich. Prawdą jest, że w wielu kulturach to co u jednych odbierane jest jako zachowanie chwalebne w innych traktowane jest z pogardą. Istnienie jednak takich cnót jak: bohaterstwo, wielkoduszność, roztropność, szlachetność, czy sprawiedliwość będzie stanowiło o uniwersalizmie odbioru tych przymiotów.

W kwestii podejmowania decyzji pod przymusem, jedni do tych działań wliczają będą wizję grożącego im zła za niewykonanie decyzji, inni z kolei przed oczyma będą mieć możliwość osiągnięcia nagrody. Wolność autonomii jednostki w podejmowaniu decyzji bez stosowania wobec niej przymusu, jest ściśle związana z posiadaniem przez odpowiednie grupy zawodowe uprawnień. Funkcjonariusz Policji jest bowiem wyposażony przez aparat państwowy do stosowania różnych metod względem obywateli dla zapewnienia szeroko rozumianego porządku publicznego, w tym również przymusu⁶.

Według naturalistów w dzisiejszym świecie człowiek pogrążony jest w nieustającej walce wewnętrznej. Polega ona na konflikcie natury ludzkiej ze światem zewnętrznym, gdzie podejmowanie decyzji wiąże się nie tylko z obciążeniem odpowiedzialności za siebie, ale również za innych ludzi. Ewolucja kulturowa wymaga zatem odpowiednich regulacji norm moralnych wpływających na optymalizację współżycia społecznego. Brak regulacji przyjętych norm może powodować u jednostki poczucie anomii. Jeden z ojców polskiej psychologii Władysław Witwicki w swoich rozważaniach uważał, że postępowanie moralne – *to tyle, co oliwa w maszynie społecznej. Zmniejsza nieuniknione tarcia i umożliwia bieg życia społecznego, nie psując maszyny społecznej*⁷. Funkcjono-

⁵ M. Ossowska, *Motywy postępowania, z zagadnień psychologii moralności*, Warszawa 2002, s. 263-270.

⁶ M. Ossowska, *Normy moralne*, Warszawa 2000, s. 73-84.

⁷ W. Witwicki, *Pogadanki obyczajowe*, Warszawa 1957, s. 20.

nariusz Policji spotykając w swojej pracy wiele dylematów i ludzkich trosk, powinien mieć na uwadze zestawienie walorów norm z zadaniem służenia przez ich pryzmat różnym dobrom tj.: życiu, zdrowiu czy szeroko pojętemu bezpieczeństwu publicznemu. Rozpatrując słuszność podejmowanych racji i patrząc przez pryzmat ocenny istotne jest, aby jednostka po wysłuchaniu własnego sumienia podjęła decyzję, bez ulegania imperatywnemu wpływowi przymusu drugiego człowieka.

Ważny czynnik decyzyjny związany z podejmowaniem określonych zawodów, ma również presja oczekiwań społecznych. To jaką pełnimy w społeczeństwie rolę zawodową wpływa na zakres i sposób pojmowania czynności. Rola zawodowa wiąże się z różnymi uprawnieniami nadanymi jednostkom przynależnym do danych grup. Tym samym zwiększa się również odpowiedzialność za siebie i inne osoby oraz związany z tym stres. Trudność jaka może się tu pojawić może mieć naturę dwojaką. Z jednej strony oczekiwania społeczeństwa co do funkcjonariusza Policji jako jednostki moralnej, skorej do pomocy, godnej zaufania i szybko podejmującej zlecane interwencje, z drugiej zaś oczekiwania funkcjonariusza co do specyfiki pełnienia tej służby, jako członka aparatu państwowego przeznaczonego do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego⁸. Wielu policjantów, zwłaszcza doświadczonych służbą jest przeświadczonych o tym, że osoby postronne nie związane z resortem nie rozumieją ich dylematów i trudnych wyborów, podobnie jak o tym, że społeczeństwo nimi wzgardza gdyż jest do nich nastawione negatywnie. Ten dualizm myśli implikuje podział na nas (policjantów) i ich (cywili, obywateli, interesantów). Następuje w ten czas zamknięcie się, podział i dystans względem innych ludzi, ale jednocześnie zacieśniają się więzi w grupie zawodowej i przynależność do niej. Nawet gdy w szeregi wchodzi nowi policjanci nie skazani tą myślą, aby nie zostać wykluczonym szybko przybierają ten schemat przekonań bardziej doświadczonych kolegów jako pewnik. Sytuacja z pozoru nie wydaje się tak trudna jak jest faktycznie w rzeczywistości. Policja jest częścią aparatu państwowego przeznaczonego do dbania o szeroko pojęte bezpieczeństwo publiczne. Tak więc wydzwitek pierwotny jest pozytywny, lecz aby ten cel został osiągnięty funkcjonariusze zmuszeni są stosować wobec obywateli łamiących dyspozycje norm prawnym przymus, a więc czynnik represyjny. Często osoby, wobec których funkcjonariusze zmuszeni są podejmować czynności w zakresie egzekwowania przepisów prawa zachowują się agresywnie i w oczach społeczeństwa funkcjonariusz zaczyna stać nie po stronie obywatela, któremu winien służyć, a wręcz po przeciwnej stronie. Obraz ten jest oczywiście subiektywny i zachwiany przez towarzyszące zdarzeniu negatywne emocje sprawcy, często spotęgowane przez

⁸ M. Ossowska, *Socjologia moralności*, Warszawa 1969, s. 123-138.

stosowanie środków odurzających i narkotycznych przez niego. Nikt nie lubi jak wobec niego stosuje się przymus dlatego w ostatecznym rozrachunku w mentalności sprawcy powstaje obraz policjanta jako osoby niepożądanego o pejoratywnym zabarwieniu. Z kolei lekarz czy strażak spostrzegany jest w opinii publicznej, jako ktoś kto jedynie pomaga ludziom w potrzebie i nie stosuje wobec nich przymusu. Podczas stosowania tych środków przez policjantów nierzadko zdarza się, że podejmowana interwencja wymaga od policjanta decyzji moralnej, gdyż stosunkowo często zachodzi polemika pomiędzy wartościami, a koniecznością ograniczenia swobód jednostce w dalszej realizacji jego czynu.

Poczucie moralne buduje się u każdej jednostki już w dzieciństwie. Wpływ na jego budowanie ma pierwotne środowisko wychowawcze dziecka, czyli jego rodzina. Stosowane pochwały, nagany, wielodzietność rodziny, poziom życia społecznego, przywiązanie do tradycji, religii i powielanych wzorców współmieszkańców. To właśnie w środowisku rodzinnym pojawiają się pierwsze emocje i konflikty pomiędzy powinnością, a przyjemnościami. To w środowisku wychowawczym dziecko nabywa doświadczeń tj.: zadowolenia z siebie, pochwały, dumy, ale i nagany, wyrzutów sumienia, złości i smutku. Buduje ono poczucie własnej wartości, uczy się rozwiązywać proste konflikty i dylematy. Tak więc na tworzenie podwalin poczucia moralnego ogromny nacisk w pierwszych latach dzieciństwa kładzie właściwa rodzina. W późniejszych latach dorastania wraz z rozszerzeniem się grup społecznych w których jednostka funkcjonuje (szkolnych, studenckich, sportowych, teatralnych, itp.) zwiększa się systematycznie wiedza młodego człowieka i wzbogaca się ono o nowe doświadczenia. Z biegiem lat człowiek rozwijając się zaczyna dokonywać wyboru jaki zawód będzie wykonywał w przyszłości. O wyborach świadczyć mogą zainteresowania, zdobyta wiedza, tradycje rodzinne oraz indywidualne predyspozycje. Motywy i motywacja, dla których osoby wstępują do służby w Policji mają ogromne znaczenie dla czerpania przez te osoby satysfakcji z podejmowanych działań, a nie popadanie w rozgoryczenie i wzajemne konflikty. Istotą jest zatem, aby osoba, która chce wstąpić do szeregów Policji miała odpowiednio wykształtowany kręgosłup moralny, który pozwoli jej w sytuacjach trudnych podjąć słuszną decyzję i właściwe działania z ciężarem ponoszenia odpowiedzialności zarówno za siebie jak i innych⁹. Dla właściwego funkcjonowania całego organizmu, jakim jest Policja konieczne jest, aby jej poszczególni członkowie sumiennie i z zaangażowaniem wykonywali swoje obowiązki dla społeczeństwa.

⁹ T. Bielska, *Wprowadzenie do psychologii, aspekty policyjne*, Szczytno 2007, s. 35-39.

Rozdział 2.

Test psychologiczny jako miernik doboru kandydatów do służby w Policji pod kątem przyszłej etyki zawodowej

Proces rekrutacji policjantów do służby, już w swojej wstępnej fazie powinien rozpatrywać poziom moralności kandydatów, ponieważ ludzie stanowią najcenniejszy potencjał każdego miejsca pracy. Aby zapewnić odpowiedni dobór kadry pracowniczej, każda firma opracowuje swoisty system ich rekrutacji. Dla właściwego funkcjonowania istotne jest opracowanie takiego systemu selekcji, żeby osoby, które kwalifikują się do przyjęcia dały możliwość zapewnienia realizacji celów firmy i jak najlepszej jej efektywności. Dobór kandydatów do służby w Policji z uwagi na specyfikacje tego zawodu wymusza przeprowadzenie odpowiedniej selekcji kandydatów. Nie należy zapominać, że funkcjonariusze Policji to osoby, na których barkach spoczywa ogromna odpowiedzialność za szeroko rozumiane bezpieczeństwo obywateli państwa. Dlatego właśnie tak istotny jest sprawny system rekrutacji, który wielopłaszczyznowo będzie w stanie dokonać kwalifikacji zarówno potencjału jak i zdolności do przyjęcia kandydata do pełnienia służby. Przydatność zawodowa rekruta określona została w ustawie o Policji. Kandydat musi sprostać wielu wymaganiom m.in. posiadać predyspozycje psychiczne. Ten etap procedury doboru przeprowadzany jest przez psychologów Komendy Stołecznej Policji oraz odpowiednich komend wojewódzkich. Do testu o nazwie „MultiSelect” kandydaci przystępują indywidualnie za pośrednictwem sprzętu komputerowego. Po zakończeniu testu kolejnym etapem jest rozmowa z psychologiem. Ten element procedury ma za zadanie określić zdolności kandydata w czterech kategoriach:

1. Stabilność (wiara we własne możliwości, umiejętności samokontroli i krytycyzmu względem siebie oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych),
2. Zachowania społeczne (empatia i wrażliwość na innych ludzi, umiejętność komunikacji interpersonalnych, konwersacji, porozumiewania się, przekazywania własnych racji, motywacji innych do pracy, współpracy, sposoby rozwiązywania konfliktów),
3. Zdolności intelektualne (sposób porozumiewania się w tym komunikacja niewerbalna i werbalna, zdolność do pracy analitycznej, wykorzystanie zmysłów jak spostrzegawczość czy zapamiętywanie oraz całościowe ujmowanie dylematu),

4. Postawy w pracy (zaangażowanie, pasja w pracy, styl funkcjonowania w służbie, umiejętności pracy w systemie zhierarchizowanym)¹⁰.

Zgodnie z decyzją Komendanta Głównego Policji nr 478 z dnia 14 września 2005 roku w sprawie prowadzenia badań psychologicznych testem multiselect osób ubiegających się o przyjęcie do służby w policji oraz oceny tych badań kandydatów do służby w Policji opracowuje się na zasadzie badania wyników testu psychologicznego świadczącego o ich przydatności i dopasowaniu do profilu stanowiska podstawowego. Zasadniczym kryterium doboru jest uzyskany wynik negatywny w zakresie skali ogólnej. Z kolei uzyskanie wyniku innego niż wyznaczony obszar dopasowania powoduje dyskwalifikację kandydata do jego dalszego opracowania pod kątem psychologicznym. Dalsza jego ocena następuje jedynie w kategorii intelektualnej. W części opisowej arkusza badającego osobowość kandydata natomiast zamieszcza się adnotację „Wyniki uzyskane przez kandydata wskazują, że istnieje ryzyko wystąpienia nieprawidłowego funkcjonowania. W aktualnym badaniu kandydat nie spełnia wymagań stanowiska podstawowego”¹¹. Wyniki uzyskane w innych kategoriach poddawane są analizie i uzupełniane o wywiad z kandydatem. Psycholog ostatecznie podejmuje decyzje indywidualnie o interpretacji wyników, tak więc test psychologiczny składa się z trzech etapów. Poniżej zamieszczona tabela nr 1 określa skale zagadnień jaka poruszana jest w teście „MultiSelect” w zakresie czterech kwartyli. Zauważyć można, jak szeroki zakres różnorodnych cech poddawany jest badaniu przez ten test. Część z nich stanowi grupę cech niezmiennych – stałych, z kolei inne związane są ściśle ze stanem, w jakim się obecnie człowiek znajduje.

Zdolności intelektualne – 15 pkt.	
1.	Inteligencja (werbalna i niewerbalna), zdolność rozwiązywania problemów
2.	Motywacja do pracy umysłowej, myślowej, koncepcyjnej
3.	Twórczość i oryginalność w myśleniu, nowatorstwo
4.	Systemowe (całościowe) spostrzeganie problemów
5.	Pamięć i spostrzeganie
Zachowania społeczne – 12 pkt.	
1.	Motywacja do pracy z ludźmi, kontaktów społecznych, ekstrawersja
2.	Zdolność porozumiewania się, przekonywania i wpływania na ludzi

¹⁰ A. Gazecki, *Kryteria kwalifikacyjne obowiązujące kandydatów ubiegających się o przyjęcie do Policji (na przykładzie Szkoły Policji w Słupsku)*, red. J. Maciejewski, M. Liberacki, Wrocław 2011, s. 70-90.

¹¹ Decyzja nr 478 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 września 2005 r. w sprawie prowadzenia badań psychologicznych testem MultiSelect osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji oraz oceny tych badań (Dz.Urz. KGP nr 15, poz. 110).

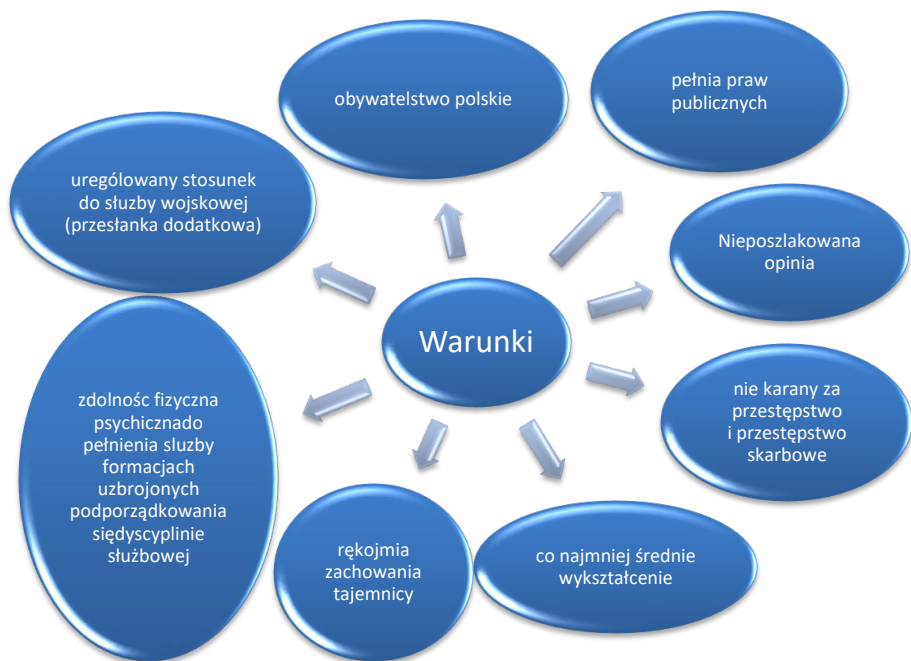
3.	Rozumienie ludzi, wrażliwość, empatia
4.	Konstrukttywne działania wobec konfliktów, zdolności mediacyjne
Stabilność – 7 pkt.	
1.	Wiara we własne kompetencje i możliwości
2.	Zdolność samokrytycyzmu i samokontroli
3.	Odporność na trudne sytuacje zawodowe
Postawa w pracy – 18 pkt.	
1.	Aktywność, energia, łatwość działań zewnętrznych
2.	Nastawienie zadaniowe, rzeczowo-techniczne
3.	Nastawienie społeczno-organizatorskie
4.	Nastawienie kontrolująco-egzekwujące
5.	Zdolność podporządkowania się, dyscyplina
6.	Utożsamianie się z rolą zawodową
7.	Dokładność i staranność wykonywania zadań
8.	Poziom aspiracji zadaniowych

Tab.1. Skala zagadnień w teście psychologicznym MultiSelect

(źródło: Załącznik nr 4 do instrukcji prowadzenia badań psychologicznych testem MultiSelect osób ubiegających się o przyjęcie do służby, oceny wyników tych badań, Decyzji nr 478 KGP z dnia 14.09.2002 r.).

Maksymalna liczba punktów jaką można uzyskać to 60. Natomiast, aby kandydat otrzymał pozytywy wynik opinii psychologicznej koniecznym jest uzyskanie przez niego w skali OWN 100% dopasowania, natomiast w pozostałych obszarach 50%. Z kolei w wymiarze intelektualnym kandydat winien osiągnąć dopasowanie w zakresie inteligencji werbalnej i niewerbalnej oraz zdolności rozwiązywania problemów.

Wywiad selekcyjny stanowi następny etap badań psychologicznych. Realizowany jest poprzez indywidualną rozmowę z kandydatem, która nie powinna trwać dłużej niż 30 min. Podczas tego etapu kandydat oceniany jest pod kątem jego zdolności do służby, odpowiedniej motywacji do pracy, jak również postawy społecznej wobec ludzi. W tym obszarze bada się właśnie poszanowanie godności, zasad moralnych i norm etycznych, jakimi kieruje się pretendent. Poniższy wykres przedstawia zestawienie wymagań rekrutacyjnych, które musi spełniać kandydat ubiegający się o przyjęcie do Policji.

Rys. 1. Warunki rekrutacyjne wymagane do spełnienia przez kandydata do służby w Policji (źródło: na podstawie art. 25 Ustawy o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku, Dz.U. z 2020 r. poz. 360, 356)

Przypatrując się powyższym wymaganiom, stwierdzić należy, że te standardy rekrutacyjne nie stanowią wygórowanych wymagań, chociażby średnie wykształcenie, czy obywatelstwo polskie, bądź rękojmia zachowania tajemnicy to kryteria nie stanowiące szczególnych obostrzeń dla kandydata. Zatem po wstępnym zakwalifikowaniu pretendenta konieczne jest przeprowadzenie dalszego procesu rekrutacyjnego, który wielopłaszczyznowo będzie diagnozował zdolność kandydata do podjęcia zawodu Policjanta. Nieodpowiedni i nierzetelny dobór kandydatów do służby może skutkować osłabieniem wydolności kadrowej, a to z kolei może prowadzić do zmniejszenia skuteczności i wydolności państwa w zakresie ochrony bezpieczeństwa jego społeczności.

Etap rekrutacji stanowiący badanie psychologiczne (test MultiSelect i rozmowa kwalifikacyjna), jako element wpływający na selektywność doboru kandydatów w części dot. zachowań społecznych, a następnie w rozmowie kwalifikacyjnej podejmuje kwestię poczucia moralności i wartości jakimi kieruje się przyszły policjant. Badanie w tym zakresie ma na celu w późniejszym etapie pełnienia już służby dać

gwarancję, że osiągnięty moralno-etyczny poziom kandydata pozwoli na właściwą realizację przez niego powierzonych mu zadań. Wychodzi się z założenia, że jeżeli kandydat przeszedł pomyślnie etap rekrutacji pod kątem badań psychologicznych to znaczy, że w swoim życiu postępuje zgodnie z ogólnie przyjętymi w społeczeństwie wartościami moralnymi. Zatem wysoce prawdopodobne jest, że ten policjant w pełnieniu służby będzie również zachowywał etyczne względy.

Rozdział 3.

Rota ślubowania jako gwarancja wywiązywania się z powinności

Każdy funkcjonariusz po wstąpieniu do Policji, ale jeszcze przed rozpoczęciem służby, w sposób publiczny, świadomy i wzniosły składa przysięgę zgodnie z treścią roty ślubowania: „Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków policjanta, ślubuję: służyć wiernie Narodowi, chronić ustanowiony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny, strzec bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli, nawet z narażeniem życia. Wykonując powierzone mi zadania, ślubuję pilnie przestrzegać prawa, dochować wierności konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, przestrzegać dyscypliny służbowej oraz wykonywać rozkazy i polecenia przełożonych. Ślubuję strzec tajemnic związanych ze służbą, honoru, godności i dobrego imienia służby oraz przestrzegać zasad etyki zawodowej”¹².

Na podstawie Zarządzenia nr 1 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 stycznia 2002 roku w sprawie *ceremoniału ślubowania policjanta* określony został sposób w jaki powinno odbywać się zaprzysiężenie policjanta do godnego pełnienia służby w posłudze społeczeństwu. Ceremonia ślubowania odbywa się podczas uroczystego apelu w pomieszczeniach jednostki Policji. Zgodnie z zarządzeniem pomieszczenie powinno mieć estetyczny wystrój, widoczne godło Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyeksponowaną flagę państwową, Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, a w przypadku nadania także sztandar jednostki. Składane uroczyste ślubowanie przyjmowane jest przez uprawnionych przełożonych. W sytuacji gdy przysięgę składa więcej niż 10 funkcjonariuszy uroczysty apel odbywa się najczęściej na placu miejskim lub placu zbiórek jednostki Policji. Paragraf 8 niniejszego zarządzenia określa, że złożenie uroczystego ślubowania polega na odczytaniu kolejno fraz roty przez przyjmującego i powtarzaniu ich przez policjantów. Ślubowanie kończy się złożeniem podpisu przez policjantów na akcie ślubowania. Następnie przyjmujący oświadczenie w geście gratulacji podaje dłoń składającemu ślubowanie i wypowiada słowa „Witam w szeregach Policji”¹³. Przyjmuje się zatem, że wypowiedziane słowa roty mają stanowić gwarancję właściwego postępowania funkcjonariuszy na każdej płaszczyźnie służby dla społeczeństwa.

¹² Ustawa z dnia 06 kwietnia 1990 r. o Policji, art. 27 (Dz.U. z 2023 r. poz. 171).

¹³ Zarządzenie nr 1 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 stycznia 2002 r. w sprawie *ceremoniału ślubowania policjanta*, (Dz.Urz.MSWiA nr 1, poz.1).

Rozdział 4.

Etyka zawodowa policjanta

W zakresie regulacji prawnych niejednokrotnie ważne miejsce zajmuje kwestia moralna. Zaznaczyć należy, że dyrektywy moralne są nam implikowane od lat dziecięcych. Czyni to zarówno dom rodzinny, jak i szkoła. Takie działanie pomaga regulować pewnego rodzaju stosunki międzyludzkie, jak i konsolidować grupę. Etyczne postępowanie względem ludzi jest w zasadzie uregulowane ustawowo nie tylko w Polsce ale i na świecie¹⁴. Przykładem deklaracji praw, w których podejmowano kwestie godności człowieka, przysługującej już z samej racji bycia homo sapiens, jest angielska Wielka Księga Swobód z 1215 roku, jak również amerykańska Konstytucja z 1789 roku, czy też francuska Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela z 1789 roku oraz polska Konstytucja 3 Maja z 1791 roku. W obecnych czasach w naszym kraju dzięki rozwojowi oraz zmianom polityczno-gospodarczym istnieje wiele praw gwarantowanych zarówno przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku, jak również ustawy polskie, ratyfikowane umowy międzynarodowe, czy też akty niższego rzędu. Rozpatrując źródła prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej to najwyższe miejsce zajmuje właśnie Konstytucja. W rozdziale drugim Konstytucji zamieszczony został katalog praw i wolności człowieka. W tymże rozdziale znajdują się przepisy prawne m.in. mówiące o przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka jaką stanowi wolność i jego prawa, natomiast obowiązek ich ochrony spoczywa na władzy publicznej, ochronie prawnej wolności człowieka oraz o korzystaniu z wolności i praw nadanych Konstytucją każdemu, kto znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejnymi aktami prawnymi są ustawy wraz z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, do których zalicza się m.in. Europejska Konwencja Praw Człowieka, jak również Międzynarodowe Pakty Praw Człowieka. Polska ratyfikowała bowiem EKPC 19 stycznia 1993 roku¹⁵.

Ochrona praw człowieka jest na trwałe związana z Radą Europy. Konwencja Europejska od czasu wejścia w życie w roku 1953, jest uznawana za pierwsze międzynarodowe repertorium zawierające przepisy określające prawa człowieka. Przepisy te prawnie wiążą te państwa, które ratyfikując umowę międzynarodową do niej przystąpiły. Dwa lata wcześniej w 1951 roku z ramienia Organizacji Narodów Zjednoczonych w życie weszła Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, jednak

¹⁴ M. Ossowska, *Motywy postępowania, z zagadnień psychologii moralności*, Warszawa 2002, s. 262-271.

¹⁵ M. A. Nowicki, *Europejska Konwencja Praw Człowieka*, Warszawa 2007, s. 7-17.

to nie ona została uznana jako pierwszy międzynarodowy wiążący dokument. Z kolei Europejski Trybunał Praw Człowieka ustanowiony przez Konwencję stanowi dokument subsydiarny. Odpowiedzialność za poszanowanie praw wolności spoczywa na organach państwowych, sądy winny sprawować kontrole nad ich działaniami¹⁶.

Europejska Konwencja Praw Człowieka jest dokumentem wielokrotnie przytaczanym w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Stanowi zatem fundament części prawa wspólnotowego. W Polsce weszły w życie 4 z 6 protokołów związanych z Konwencją CETS 005, a stanowiące o wspólnotowym zapewnieniu niektórych praw i wolności. Poniższa tabela przedstawia charakterystykę wspomnianych protokołów.

Lp.	Nazwa	Data wejścia w życie	Specyfikacja
1	Protokół nr 1 CETS 009	10.10.1994 r.	Sporządzony w Paryżu 20.03.1952 r., dotyczą podjęcia odpowiednich środków innych niż te, które zostały zawarte w rozdziale I Konwencji, a związanych z: <ul style="list-style-type: none"> - ochroną własności, - prawem do nauki, - prawem do wolnych wyborów, - terytorialnym zakresem stosowania, - stosunkiem do Konstytucji, - podpisaniem i ratyfikacją.
2	Protokół nr 4 CETS 046	10.10.1994 r.	Sporządzony w Strasburgu 16.09.1963 r., dotyczą podjęcia odpowiednich środków innych niż te, które zostały zawarte w rozdziale I Konwencji i art. 1-3 Protokołu nr 1, a związanych z: <ul style="list-style-type: none"> - zakazem pozbawienia wolności za długi, - prawem do swobodnego poruszania się, - zakazem wydalania obywateli, - zakazem zbiorowego wydalania cudzoziemców, - terytorialnym zakresem stosowania, - stosunkiem do Konstytucji, - podpisaniem i ratyfikacją.

¹⁶ A. Beckley, M. Zacny, P. Filipek, *Prawa Człowieka, Poradnik dla policjantów*, Kraków 2002, s. 15-18.

3	Protokół nr 6 CETS 114	01.11.2000 r.	Sporządzony w Strasburgu 26.04.1983 r., dotyczy Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolnościach – Rzym 04.11.1950 r., a związany z: <ul style="list-style-type: none"> – zniesieniem kary śmierci, – karą śmierci w czasie wojny, – zakazem uchylania stosowania zobowiązań, – zakazem składania zastrzeżeń, – terytorialnym zakresem stosowania, – stosunkiem do Konwencji, – podpisaniem i ratyfikowaniem, – wejściem w życie, – funkcją depozytariusza.
4	Protokół nr 7 CETS 117	01.03.2003 r.	Sporządzony w Strasburgu 22.11.1984 r., dotyczy podjęcia dalszych kroków na podstawie Konwencji zmierzających do zbiorowego zagwarantowania niektórych praw i wolności, a odnoszący się do: <ul style="list-style-type: none"> – gwarancji proceduralnych dotyczących wydalania cudzoziemców, – prawa do odwoływania w sprawach karnych, – odszkodowania za niesłuszne skazanie, – zakazu ponownego sądenia lub karania, – równości małżonków, – terytorialnego zakresu stosowania, – stosunku do Konwencji, – podpisania i ratyfikowania, – wejścia w życie, – funkcji depozytariusza.
5	Protokół nr 12 CETS 177	Rząd nie podjął decyzji w sprawie ratyfikacji	Sporządzony w Rzymie 4.11.2000 r., dotyczy podjęcia dalszych kroków na podstawie Konwencji zmierzających do zbiorowego zagwarantowania niektórych praw i wolności, na rzecz wolności wszystkich osób, zakazu dyskryminacji, a odnoszący się do: <ul style="list-style-type: none"> – ogólnego zakazu dyskryminacji, – terytorialnego zakresu stosowania, – stosunku do Konwencji, – podpisania i ratyfikacji, – wejścia w życie, – funkcji depozytariusza.

6	Protokół nr 13 CETS 187	26.07.2013 r.	<p>Sporządzony w Wilnie 3.03.2002 r., dotyczy podjęcia dalszych kroków na podstawie Konwencji zmierzających do zbiorowego zagwarantowania niektórych praw i wolności, na rzecz zniesienia kary śmierci, a odnoszący się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zniesienia kary śmierci, - zakazu uchylania stosowania zobowiązań, - zakazu składania zastrzeżeń, - terytorialnego zakresu stosowania, - stosunku do Konwencji, - podpisania i ratyfikacji, - wejścia w życie, - funkcji depozytariusza.
---	-------------------------	---------------	---

Tab. 2. Charakterystyka protokołów CETS 005' Konwencji

(źródło: M.A. Nowicki, *Europejska Konwencja Praw Człowieka*, Warszawa 2007)

Odzwierciedlenie przytoczonych wcześniej przepisów związanych z poszanowaniem podstawowych praw człowieka znajdziemy również w akcie prawnym bezpośrednio związanym z wykonywaniem zawodu policjanta, a mianowicie w zarządzeniu nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31.12.2003 w sprawie zasad etyki zawodowej policjanta. Już na wstępie w paragrafie 1 załącznika do przedmiotowego zarządzenia zamieszczona została informacja, że te zasady etyczne wynikają z ogólnie przyjętych norm i wartości społecznych. Powyższy akt prawny stanowi wytyczne dla funkcjonariuszy Policji, których powinni przestrzegać podczas realizowania nałożonych na nich przez prawo obowiązków. Nadany policjantom szeroki zakres uprawnień daje im możliwość ingerowania w sferę prywatną obywateli, dlatego istotne jest, aby swe działania funkcjonariusze podejmowali w sposób praworządny, tak aby nie przekraczać granic ogólnie przyjętych przez społeczeństwo zasad moralnych.

Wiele sytuacji, z którymi przyjdzie się spotkać policjantowi nie mieści się w ogólnie przyjętych normach. Nieskategoryzowane zachowania ludzkie wymuszają podejmowanie przez funkcjonariusza decyzji na podstawie jego doświadczenia osobistego, na które składa się wycucie społeczne, czy też znajomość panujących zasad w danej społeczności lub grupie. Od momentu gdy człowiek staje się policjantem przestaje być anonimowy, zarówno w służbie, jak i poza nią, a jego decyzje i postępowanie nieustannie podlegają ocenie publicznej. Natomiast wizerunek, jaki tworzy on swoją osobą wpływa już nie tylko na niego samego, ale jego indywidualna postawa wpływa na obraz społeczny całej Policji jako instytucji.

Zgodnie z paragrafem 3 załącznika do przedmiotowego zarządzenia policjant w swojej służbie powinien kierować się zarówno wiedzą, jak i najlepszą wolą, należytą rzetelnością, uczciwością, odpowiedzialnością oraz ofiarnością i odwagą. W istocie

ważne jest, aby policjant zawsze podchodził indywidualnie do każdej interwencji, a w konflikcie międzyludzkim, w którym przyjdzie mu podejmować decyzje, nie ogarnęła go rutyna i obojętność. Powyższe zasady, według których funkcjonariusz powinien postępować mieszczą się w granicach norm etycznych, niezwykle trudnych do zdefiniowania.

Dla każdej jednostki należyta rzetelność, odwaga czy ofiarność będą znaczyć coś innego. Zatem policjant musi kierować się swoim wewnętrznym przeczuciem o słuszności podejmowanych decyzji. Jakże istotne znaczenie dla procesu decyzyjnego będzie miał poziom rozwoju psychologicznego, społecznego i moralnego jednostki. Omawiany dokument w swojej treści zawiera również odniesienie do respektowania przez policjantów prawa do życia każdej osoby oraz zakazu stosowania, inicjowania, czy też tolerowania czynności stanowiących tortury, w tym również poniżającego zachowania oraz karania. Te aspekty poszanowania godności ludzkiej zawarte zostały również w aktach prawnych wyższego rzędu jak np. Konstytucja, czy też Europejska Konwencja Praw Człowieka. W zarządzeniu, zwrócono również uwagę na sposób wykorzystywania przez policjantów swoich uprawnień wynikających z ustawy o Policji, w tym związanych z wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego. Dokument wskazuje, że policjant podczas stosowania środków przymusu bezpośredniego, a zwłaszcza przy użyciu w służbie broni palnej powinien zachować szczególną roztropność i nieustannie pamiętać o skutkach jakie mogą wyrządzić. Kolejnych kilka paragrafów wymienia sposób postępowania policjanta w zakresie relacji międzyludzkich. Podejmowana jest tutaj kwestia życzliwości policjanta w kontaktach z ludźmi. Zarządzenie wręcz nakreśla, że policjant powinien dostosować swoje zachowanie do sytuacji w której się znajduje, a nie traktować każdego w taki sam sposób. Funkcjonariusz w relacji ma przyjąć postawę w zależności od cech osób, z którymi rozmawia tj. wiek, płeć, wyznanie czy narodowość, a nawet potrzeby interesantów. Ponadto policjant powinien wykazać się wrażliwością i taktem w stosunku do osób pokrzywdzonych przestępstwem, udzielić ofiarom wszechstronnej pomocy i umieć zachować dyskrecję. W swych działaniach funkcjonariusz ma być bezstronny oraz nie kierować się uprzedzeniami rasowymi, religijnymi, czy też światopoglądowymi bądź politycznymi. Przy tym wszystkim policjant nie powinien zapominać o zasadach poprawnego zachowania, kultury osobistej oraz schludnym wyglądzie, gdyż obrazem swojej osoby daje rękojmię całej Policji.

W powyższym dokumencie poświęcono również szereg przepisów właściwemu zachowaniu przełożonego, który powinien dawać nienaganny przykład swoim podwładnym, wspierać ich, a nadto inspirować i motywować do działania. Rola przełożonego w strukturach policyjnych jest niezmiernie istotna z punktu widzenia moralnego.

Przełożony powinien stanowić przykład dla podwładnego i być wyznacznikiem panujących w danym środowisku norm. Jednocześnie przełożony jest jednostką stale obserwowaną przez swoich podwładnych więc jego postawa musi być nieskazitelna. Przełożony powinien posiadać odpowiednią wiedzę i doświadczenie, aby piastować dane stanowisko służbowe, przy czym jednocześnie ważne jest aby wykazywał się życzliwością, elokwencją i zrównoważonym temperamentem, by móc stanowić swoją osobą autorytet. Przedmiotowe zarządzenie w swojej treści zawiera zapis, w którym to wskazuje się, że policjant w swojej służbie powinien wystrzegać się każdego zachowania o charakterze korupcyjnym, jak również ma zwalczać wszelkie przejawy tego przestępczego procederu.¹⁷ Wszystkie zachowania kwalifikowane jako przestępstwa o charakterze korupcyjnym swoją etiologię znajdują właśnie w moralnej postawie każdego obywatela. Poprzedni ustrój państwa zakorzenił w społeczeństwie takie zachowania, które obecnie zakrawają o korupcje, natomiast w poprzednim ustroju uważane były za właściwe, a wręcz konieczne. Współcześnie realia wyglądają zupełnie inaczej, otrzymanie podziękowania, darmowej kawy, tańszego produktu jest obecnie rozumiane jako zachowanie wątpliwe zarówno prawnie, jak i moralnie

Warto wspomnieć, że w czasach II Rzeczypospolitej powstały dokumenty, które w sposób znaczny przyczyniły się do powstania obecnego zarządzenia nr 805 KGP w sprawie zasad etyki zawodowej policjantów, a są to:

1. Przykazania policjanta Policji Państwowej – stanowiące kodeks etyki zawodowej. W 1938 roku Komendant Główny Policji Państwowej Gen. Bryg. Nadinsp. Kordian Zamorski nadał funkcjonariuszom prawa i obowiązki, które stanowiły swoisty kodeks etyczny policjanta. Dokument ten w swojej treści zwraca szczególną uwagę na to, że policjant jest żołnierzem bacznie obserwowanym przez społeczeństwo, winien być zatem akuratywny w każdej dziedzinie. Funkcjonariusz na pierwszym miejscu w swojej służbie, jak i w życiu prywatnym ma stawiać honor i ojczyznę. Z kolei nadużycie zaufania ma być dla policjanta hańbą, a kłamstwo oznaką tchórzostwa. Przedmiotowy kodeks wskazuje również na sposób życia policjanta, wyznacza więc kanony moralne nie tylko w służbie społeczeństwu. Określa, że policjant, aby zachować niezależność winien żyć skromnie. Natomiast przyjmowanie podarków jest zobowiązujące. Z kolei życie ponad stan jest haniebnym i ostatecznie prowadzi do nieszczęścia. Kodeks odnosi się również do sfery nałogów, a dokładniej spożywania alkoholu, gdzie stwierdza, że pijaństwo odbiera godność i powoduje nieposzanowanie w oczach rodziny zwłaszcza dzieci, jak i całego społeczeństwa. Wskazuje się tutaj również, że żołnierz, jakim jest w tym przypadku policjant

¹⁷ Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31.12.2003 roku w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta” (Dz. Urz. KGP 2004 nr 1, poz. 3).

powinien być bezwzględny wobec wszelkich występków przeciwko ojczyźnie, a jednocześnie nie powinien pochylać okrucieństwa. Ponadto policjant powinien zawsze pamiętać, że jest na piedestale, gdzie przez pryzmat swego zawodu jest notorycznie obserwowany i winien więc nieustannie się pilnować i zarazem wystrzegać się pochlebców. Z kolei w oczach społeczeństwa jest człowiekiem, który wie wszystko i dlatego powinien nieustannie się doskonalić.

2. Deklaracja o Policji – Rezolucja 690 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z 1979 r.
3. Kodeks Postępowania Funkcjonariuszy Porządku Prawnego – Rezolucja 34/169 Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych z 1979 r.

Zakończenie

Największą w Polsce formacją ustanowioną prawnie i zobligowaną ustawowo do dbania o bezpieczeństwo państwa i jego obywateli jest Policja. W dobie rozwoju XXI wieku Polacy jako społeczność przechodzą zmiany zarówno pod kątem technicznym, kulturowym, jak również w kanonach ogólnoświatowej globalizacji. Szybko postępujący rozwój stawia przed państwem wyzwanie również związane z odpowiednią selekcją kandydatów do służby w Policji.

Ważne miejsce w doktrynie prawnej zajmuje kwestia etyczna. Dyrektywy moralne są należne człowiekowi już z samej racji bytu homo sapiens. W obecnych czasach dzięki rozwojowi globalizacji istnieje wiele praw gwarantowanych zarówno przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, jak również ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, bądź akty niższego rzędu. Na uwagę zasługuje zapis w II rozdziale Konstytucji, gdzie zamieszczony został katalog praw oraz wolności człowieka, a także regulacja, że obowiązek ich ochrony spoczywa na władzy publicznej. Realizowane przez policjantów działania w tym zakresie reguluje zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 roku w sprawie zasad etyki zawodowej policjanta. Zarządzenie stanowi swoistego rodzaju wytyczne dla funkcjonariuszy Policji, aby podejmowali oni czynności służbowe w sposób praworządny i nie przekraczając zarazem granic ogólnie przyjętych zasad moralnych, utartych w społeczeństwie. Zgodnie zobowiązującymi przepisami policjant podczas pełnienia służby, powinien kierować się przede wszystkim wiedzą, ale również najlepszą wolą, stosowną uczciwością, należytą rzetelnością, a także odpowiedzialnością odwagą i ofiarnością. Powyższe zasady, zgodnie którymi funkcjonariusz powinien postępować, ustanowione zostały na podstawie ogólne przyjętych norm społecznych.

Bibliografia

Wydawnictwa zwarte

- Beckley A., Zacny M., Filipek P., *Prawa człowieka. Poradnik dla policjantów*, Kraków 2002.
- Bielska T., *Wprowadzenie do psychologii, aspekty policyjne*, Szczytno 2007.
- Bogdański P., *Bezpieczeństwo kadrowe Policji na przykładzie przesłanek doboru do służby*, Szczytno 2015.
- Dominowska A., *Wybrane zagadnienia etyki Policji*, red. Czerniakiewicz J., Szczytno 1995.
- Gazecki A., *Kryteria kwalifikacyjne obowiązujące kandydatów ubiegających się o przyjęcie do Policji (na przykładzie Szkoły Policji w Słupsku)*, red. Maciejewski J., Liberacki M., Wrocław 2011.
- Kotarbiński T., *Medytacje o życiu godziwym*, Warszawa 1957.
- Nowicki M. A., *Europejska Konwencja Praw Człowieka*, Warszawa 2007.
- Ossowska M., *Etos rycerski i jego odmiany*, Warszawa 1986.
- Ossowska M., *Motywy postępowania, z zagadnień psychologii moralności*, Warszawa 2002.
- Ossowska M., *Normy moralne*, Warszawa 2000.
- Ossowska M., *Socjologia moralności*, Warszawa 1969.
- Pawłowski A., *Wybrane zagadnienia etyki Policji*, red. Czerniakiewicz J., Szczytno 1995.
- Witwicki W., *Pogadanki obyczajowe*, Warszawa 1957.

Akty prawne

- Decyzja nr 478 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 września 2005 r. w sprawie prowadzenia badań psychologicznych testem MultiSelect osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji oraz oceny tych badań (Dz.U.KGP nr 15, poz. 110).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2023 r. poz. 171).
- Zarządzenie nr 1 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 stycznia 2002 r. w sprawie ceremoniału ślubowania policjanta (Dz.Urz.MSWiA nr 1, poz.1).
- Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 roku w sprawie zasad etyki zawodowej policjanta (Dz. Urz. KGP 2004 nr 1, poz. 3).

Zakład Służby Kryminalnej

podkom. Anna Witkowska
st. asp. Katarzyna Orzeł-Tobiczyk

Szkoła Policji w Katowicach
ul. gen. Jankego 276
40-684 Katowice-Piotrowice
www.katowice.szkolapolicji.gov.pl

